

एवंद्वादशविशेषणविशिष्टस्याधिकारिणोयत्कर्तव्यतदाह यच्छेदिति वागादिबाह्येन्द्रियव्यापारमुत्सृज्यमनोमात्रेणावतिष्ठेत मनोपिविषयविकल्पाभिमुखंअध्यवसायस्वभावयाबुद्ध्यनियच्छेत् बुद्धिमात्रेणावतिष्ठेतेत्यर्थः इदमेवउत्तमंज्ञानंइन्द्रियमनोतिरिक्तकर्त्रात्मविषयं तेनज्ञानेनसूक्ष्मतमयाबुद्ध्यआत्मानंबुद्धिविविक्तंयच्छेत् बुद्धिमपिआत्मनिप्रविलापयेदित्यर्थः कः यःशांतिकैवल्यंआत्मनइच्छेत् एतेनयच्छेद्वाङ्मनसीप्राज्ञस्तद्यच्छेज्ज्ञानआत्मनि ज्ञानमात्मनिमहतिनियच्छेत्तद्यच्छेच्छांतात्मनीत्यस्याःश्रुतेरर्थोदर्शितः अत्रश्रुत्यामहदाख्यसमष्टिबुद्धेरपिबुद्धिशब्देनैवसंग्रहःअन्यत्समानं योगफलमाह एतेषामिति वागादीनामनुद्रष्टाशांतात्मायेनज्ञातःसपुरुषःसाधुरसाधुर्वा मुच्यतएवेतिसार्धंश्लोकद्वयार्थः ॥ ४ ॥ ५॥६॥७॥ एवंपूर्वश्लोकोक्तप्रकारेण एवमंततःशांतात्मप्राप्त्यवधियोगंजिज्ञासमानोपिकिमुता

चक्षुराहारसंहारैर्मनसादर्शनेनच ॥ यच्छेद्वाङ्मनसीबुद्ध्यायइच्छेज्ज्ञानमुत्तमं ॥ ४ ॥ ज्ञानेनयच्छेदात्मानंयइच्छेच्छांतिमात्मनः ॥ एतेषांचेदनुद्रष्टापुरुषोपिसुदारुणः ॥ ५ ॥ यदिवासर्ववेदज्ञोयदिवाप्यनृचोद्विजः ॥ यदिवाधार्मिकोयज्वायदिवापापकृत्तमः ॥ ६ ॥ यदिवापुरुषव्याघ्रोयदिवाक्लेशधारितः ॥ तरत्येवंमहादुर्गजराभरणसागरं ॥ ७ ॥ एवंत्येतेनयोगेनयुंजानोत्येवमंततः ॥ अपिजिज्ञासमानोपिशब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ८ ॥ धर्मोपस्थोहीवरूथउपायापायकूबरः ॥ अपानाक्षःप्राणयुगःप्रज्ञायुर्जीवबंधनः ॥ ९ ॥ चेतनावंधुरश्चारुश्चाचारग्रहनेमिमान् ॥ दर्शनस्पर्शनवहोघ्राणश्रवणवाहनः ॥ १० ॥ प्रज्ञानाभिःसर्वतंत्रप्रतोदोज्ञानसारथिः ॥ क्षेत्रज्ञाधिष्ठितोधीरःश्रद्धादमपुरःसरः ॥ ११ ॥ त्यागसूक्ष्मानुगःक्षेम्यःशौचगोध्यानगोचरः ॥ जीवयुक्तोऽथोदिव्योब्रह्मलोकेविराजते ॥ १२ ॥ अथसंस्वरमाणस्यरथमेवंयुयुक्षतः ॥ अक्षरंगंतुमनसोविधिवक्ष्यामिशीघ्रं ॥ १३ ॥

नुतिष्ठन्शब्दब्रह्मकर्मकांडंअतिक्रम्यप्रवर्तते परोक्षज्ञानवानपिस्वकर्मत्यागजंदोषंनप्राप्नोतीत्यर्थः ॥ ८ ॥ अक्षरंब्रह्मप्राप्तुकामस्यरथरूपकेणयोगमुपायमुपदिशंस्तदंगानिबाह्याह धर्मोपस्थइत्यादिना धर्मोयज्ञादिःतदेवउपस्थंज्ञानसारथेरुपवेशनस्थानंयस्य ज्हीरकार्यानिवृत्तिःसैववरूथंरथगुप्तिर्यस्य उपायापायौप्रागुक्तौकूबरौधूर्द्वौयस्य ॥ ९ ॥ चेतनासावधानतासैवबंधुरःफलकद्वयसंश्लेषः आचारःशीलं तस्यग्रहोङ्गीकारः दर्शनादिचतुष्टयंवाहनंअश्वादिरूपं ॥ १० ॥ प्रज्ञाशमादिप्रावण्यंनाभिर्मध्यमभागःरथिनउपवेशनस्थानं तंत्रशास्त्रं ज्ञानंतदर्थनिश्चयः ॥ ११ ॥ सूक्ष्मानुगःचेष्टः संनिपत्योपकारी शौचमार्गेणैवगच्छतीतिशौचगः ध्यानंध्येयैकतानतासैवगोचरःप्राप्त्यर्थोयस्य जीवयुक्तःजीवेनमुमुक्षुणायुक्तोयोजितः ब्रह्मैवलोकस्तत्समीपे ॥ १२ ॥ रथंयोगं विधिअंतरंगसाधनं ॥ १३ ॥